

Корчук Олена 

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач кафедри філологічних та природничих дисциплін
Навчально-наукового інституту міжнародного співробітництва та освіти,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

olena.korchuk@npp.nau.edu.ua

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Анотація. У статті розглянуто особливості розвитку міжнародної освіти в Україні, можливості й переваги, які отримують студенти, науковці та викладачі при участі в міжнародних обмінах і мобільності. Проаналізовано виклики до освітянської спільноти, сформовані сучасністю. Висвітлена низка проблем, з якими стикаються іноземні громадяни під час навчання за кордоном, і шляхи їх вирішення.

Ключові слова: міжнародна освіта, інтернаціоналізація, іноземні студенти, академічна мобільність, сучасні технології.

Annotation. The article examines the peculiarities of the development of international education in Ukraine, the opportunities and advantages that students, scientists and teachers receive when participating in international exchanges and mobility. Challenges to the educational community formed by modernity are analyzed. A number of problems faced by foreign citizens while studying abroad and ways to solve them are highlighted.

Key words: international education, internationalization, foreign students, academic mobility, modern technologies.

Постановка проблеми. Глобалізація світової економіки, розвиток торгових та фінансових міжнародних потоків приводить до інтенсивного транскордонного обміну знаннями та технологіями та зростання кількості студентів у світі, що бажають навчатися за кордоном. До 24 лютого 2022 року Україна була досить привабливою освітньою дестинацією і кількість іноземців, які обирали для навчання саме українські освітні заклади, неухильно зростала. Саме цей факт дозволяв робити сприятливі прогнози щодо міжнародного визнання, конкурентоспроможності і успішності провідних університетів України на міжнародному ринку освітніх послуг. За даними Українського державного центру міжнародної освіти до початку повномасштабної агресії українські університети давали освіту понад 84 тисячам молодих людей зі 158 країн світу. Станом на 1 січня 2023 року у нашій країні навчалось понад 50 тисяч іноземних студентів, багато з яких приїхали в Україну ще до або на початку повномасштабного вторгнення [1]. Такі дані вказують на об'єктивну тенденцію до зниження кількості іноземних здобувачів вищої освіти і в той же час спонукають працівників освітянського сектору неухильно розвивати нові підходи, підвищувати якість своєї професійної діяльності і здійснювати модернізацію власних освітніх систем.

Мета статті полягає в дослідженні можливостей і переваг, що отримують студенти, які здобувають вищу освіту за кордоном, і в аналізі особливостей розвитку міжнародної освіти в Україні в умовах сучасних реалій.

Виклад основного матеріалу. Першочерговим завданням для багатьох університетів сьогодні постає інтернаціоналізація. Для того, аби розвиватися, ми маємо бути відкритими для світу. Виникає необхідність розробляти та застосовувати нові технології з метою підвищення якості освітньої діяльності [2, с. 13 - 14]. Інтернаціоналізацію освіти на національному, секторальному й інституціональному рівнях прийнято розуміти як процес, при якому цілі, функції і організація підготовки фахівців набувають міжнародного виміру. І одна з важливих форм інтеграції в світовий освітній простір – це навчання іноземних студентів. Сьогодні, як ніколи, українські заклади вищої освіти

(ЗВО) виборюють своє право займати гідне місце серед експортерів освітніх послуг.

Сучасну міжнародну освіту формують певні тенденції, які взаємодіють між собою і готують молодь до викликів майбутнього. Працюючи тривалий час в міжнародному секторі Національного авіаційного університету ми спостерігаємо зростання міжнародних студентських обмінів і мобільності студентів, науковців і викладачів, що дає змогу учасникам програм ознайомитися з міжнародними методиками викладання, підвищити свою майстерність і опанувати нові знання і компетентності. Підвищення попиту на фахівців з міжнародним досвідом та знаннями з міжкультурної комунікації спонукає усе більшу кількість абітурієнтів надавати перевагу закордонним ЗВО, після закінчення яких вони отримують:

- міжнародний диплом, що має силу в будь-якій країні і який не потрібно підтверджувати в разі зміни місця проживання або роботи;

- знання іноземної мови, адже для вступу за кордон абітурієнтам потрібно пройти мовні курси, а в процесі навчання вони можуть зміцнити свої компетенції;

- нові знайомства, отримані в ході навчання за кордоном і проходження практики, які можуть стати корисними в майбутньому;

- цінність на ринку праці, адже у випускника на руках буде диплом престижного ЗВО;

- перевагу перед кандидатами на високооплачувану посаду за рахунок високої репутації навчального закладу.

Також простежується збільшення кількості міжнародних партнерств між університетами, державними та недержавними організаціями, що сприяє розвитку міжкультурного діалогу та взаєморозуміння. У той же час підвищення уваги до співпраці між різними державами та регіонами мотивує українських освітян суттєво збільшити використання новітніх технологій у навчальному процесі, від дистанційного навчання до онлайн-курсів та інших електронних

форматів, що дозволяє їм бути конкурентоспроможними в сфері міжнародної освіти і співробітництва.

У Національному авіаційному університеті (НАУ), одному з провідних ЗВО України, який має значний досвід з підготовки іноземних громадян на всіх освітніх ступенях (молодший бакалавр, бакалавр, магістр і доктор філософії) і на підготовчому відділенні [3, с. 63–64], проводиться послідовна міжнародна діяльність, що дозволяє зацікавити українських абітурієнтів поступати саме в цей університет і мати студентів-іноземців з різних країн світу.

Так, українським студентам і науково-педагогічним працівникам НАУ доступні такі види міжнародного співробітництва та освіти:

- Mevlana Exchange Programme – це програма академічного обміну між закладами вищої освіти Туреччини та ЗВО інших країн. Студенти реалізують навчальний грант в Туреччині мінімум один або максимум два семестри, а науково-педагогічні працівники викладають від одного тижня до трьох місяців. Передумови щодо реалізації права на академічну мобільність за програмою Mevlana Exchange Programme: навчання на освітніх ступенях (ОС) Бакалавр, Магістр, PhD (аспірантура) НАУ; середній бал (GPA) для ОС Бакалавр не менше 2,5 за 4-бальною шкалою; середній бал (GPA) для ОС магістрів та аспірантів (PhD) не менше 3,00 за 4-бальною шкалою; 50% оцінки мовної компетенції + 50% середній бал успішності (GPA);

- міжнародна кредитна мобільність (international credit mobility – ICM) підтримує індивідуальну мобільність представників ЗВО між країнами-членами та країнами-партнерами Програми Еразмус+. Учасники міжнародної кредитної мобільності – здобувачі вищої освіти: бакалаври (окрім 1-го курсу), магістри. Навчання на період від 3-12 місяців (відповідно до вимог міжінституційної угоди). Напрямок навчання в приймаючому університеті повинен відповідати напрямку навчання в НАУ. Для повного отримання стипендії та перезарахування кредитів студент повинен успішно скласти іспити в приймаючому закладі вищої освіти. Навчально-наукові працівники реалізують академічну мобільність на викладання або стажування;

- програма SES – це діяльність експертів провідної волонтерської організації в Німеччині, які проводять лекції для здобувачів вищої освіти в сфері своєї компетенції (спеціалізації). Головна відмінність експертів SES — їх багаторічний досвід, фахові знання та компетентність, якими вони діляться безкоштовно, підвищуючи таким чином кваліфікацію колег по всьому світу. Проекти SES тривають в середньому від чотирьох до шести тижнів [4].

Треба зазначити, що академічна мобільність є важливою складовою процесу інтернаціоналізації вищої освіти. Завдяки цим програмам тільки за 2022 – 2023 роки понад 50 студентів НАУ отримали можливість навчатися, проходити практику та здобувати досвід у таких провідних країнах як Польща, Чеська республіка, Німеччина, Португалія, Греція, Хорватія, Японія, а університет зберігає за собою статус провідного закладу, який готує фахівців для авіаційної галузі.

Розширення співробітництва у сфері цивільної авіації між Україною і країнами-партнерами через запровадження нових процедур і найкращих практик європейських колег робить НАУ привабливим освітнім закладом для іноземних абітурієнтів. Використання різноманітних технологій дистанційного навчання, які ми почали активно опановувати кілька років тому [5, с. 42–43], дозволило не втратити зв'язок і дало можливість продовжити навчальний процес зі студентами-іноземцями старших курсів, а також прийняти до лав студентства нових учасників.

Уже другий рік поспіль усі етапи освітнього процесу (подання документів, вступ, безпосередньо навчання, різноманітні виховні і адаптаційні заходи, контроль засвоєння навчального матеріалу) проходять в онлайн режимі. Іноземна аудиторія потребує особливого підходу і підвищеної уваги як з боку викладачів, так і від працівників деканатів і міжнародного сектору ЗВО.

Один з аргументів на користь навчання в нашій країні для іноземців – це якість української освіти, забезпечення якої на даному етапі ми можемо досягти лише при комплексному застосуванні сучасних технологій.

Так, проведення віртуальних занять у режимі відеоконференцій дозволяє викладачеві демонструвати презентації та інші матеріали, а студенти можуть спілкуватися та ставити запитання в режимі реального часу.

За період пандемії та повномасштабної агресії нами напрацьована значна кількість електронних матеріалів, у результаті чого студенти мають доступ до електронних версій підручників, практикумів, конспектів лекцій, навчальних посібників, статей та інших матеріалів, які ретельно підбираються викладачами і можуть бути прочитані та вивчені в будь-який зручний для студента час. Наявність відео-уроків дає можливість студентам під час самостійного перегляду закріпити теоретичний матеріал, зрозуміти складні концепції та теорії.

Заняття з природничих дисциплін передбачають експериментальну і дослідницьку діяльність, тому під час їх викладання доцільним є використання віртуальних лабораторій, що дозволяє студентам отримувати досвід роботи зі складним обладнанням і зрозуміти суть багатьох явищ, а використання графічних і візуальних інструментів відкриває для викладачів можливість для створення більш динамічних та цікавих матеріалів.

Великою популярністю серед студентів-іноземців користуються віртуальні екскурсії в різноманітні музеї, історичні міста України і на онлайн-виставки, відвідування яких важливо супроводжувати попереднім вивченням відповідної лексики на практичних заняттях і обов'язковим обговоренням побаченого по завершенню заходу.

І, звісно, процес обміну інформацією між студентами і викладачем спрощують соціальні мережі та форуми, які надають можливість студентам ставити запитання та обговорювати теми в віртуальних спільнотах та чатах.

Але існує ряд проблем, які впливають на якість міжнародної освіти та потребують спеціальних заходів для їх вирішення та покращення ситуації для іноземних студентів.

В умовах дистанційного навчання в першу чергу це технічні проблеми: неполадки та проблеми з інтернет-з'єднанням можуть впливати на якість

онлайн-занять. У таких випадках застосовуємо асинхронний режим проведення освітнього процесу і консультування здобувачів з питань засвоєння навчального матеріалу.

Обов'язковим є розміщення в Google Classroom дидактичних та методичних матеріалів для вивчення навчальних дисциплін, оскільки відсутність належного контенту в міжнародних курсах може створювати інформаційні проблеми для студентів.

Міжнародна освіта може стикатися з культурними бар'єрами, такими як мова та етнічні особливості. Для студентів-іноземців, які навчаються українською мовою, можуть виникати проблеми з розумінням навчальних матеріалів та спілкуванням з іншими студентами і викладачами. Тому велике значення має пропедевтичний етап навчання, під час якого іноземні слухачі мають можливість не тільки вивчити українську мову на достатньому рівні і опанувати термінологію з природничих дисциплін, а й пройти адаптаційний курс.

На завершальному етапі навчання може виникнути проблема з визнання кваліфікацій: іноді студентам, які отримали диплом за кордоном, проблематично підтвердити його на батьківщині або в інших країнах. Це може бути особливо складно, якщо в країні студента не існує стандартів відповідності до кваліфікацій інших країн. Важливо виявляти такі нюанси під час вступу іноземців до ЗВО.

Висновки. Дослідження показало, що сучасна міжнародна освіта перебуває в стані значної трансформації. Перед українською молоддю відкриваються прекрасні можливості розширити свій світогляд, окреслити персональну освітню траєкторію, здобути різноманітні навички та нові професійні компетентності.

У той же час перед закладами вищої освіти України постає складне завдання бути конкурентоспроможними і привабливими для іноземних абітурієнтів в умовах сучасних реалій.

Студенти-іноземці отримують певні переваги, але у той же час стикаються й з низкою проблем.

Тільки злагоджена професійна робота всього колективу міжнародного сектору та професорсько-викладацького складу ЗВО може підвищити зацікавленість студентів у процесі навчання, забезпечити загальний рівень освіти і залучити значну кількість іноземців до лав студентства України.

Список використаних джерел

1. Шаповалова О. Іноземні студенти: хто і чому обрав для навчання Україну? *Блог Олени Шаповалової*. URL: <http://surl.li/pcbdtg> (дата звернення: 22.02.2024).

2. Корчук О. Сучасні аспекти викладання природничих дисциплін нерідною мовою. *Світові виміри освітніх тенденцій* : зб. наук. праць / за заг. ред. Г. В. Межжеріної, О. Ю. Корчук. Київ, 2023. Вип. 16. С. 11–17. URL: <http://imco.nau.edu.ua/> (дата звернення: 22.02.2024).

3. Довгодько Т., Корчук О. Оптимізація процесу пропедевтичної підготовки іноземних громадян як представників «мережевого покоління». *Світові виміри освітніх тенденцій* : зб. наук. праць / за заг. ред. Г. В. Межжеріної, О. Ю. Корчук. Київ, 2022. Вип. 15. С. 61–65. URL: <http://imco.nau.edu.ua/> (дата звернення: 22.02.2024).

4. Сайт Навчально-наукового інституту міжнародного співробітництва і освіти Національного авіаційного університету. URL: <https://imco.nau.edu.ua/> (дата звернення: 23.02.2024).

5. Довгодько Т., Корчук О. Упровадження технологій дистанційного навчання при викладанні природничих дисциплін іноземним слухачам підготовчого відділення. *Світові виміри освітніх тенденцій* : зб. наук. праць / за заг. ред. Г. В. Межжеріної, О. Ю. Корчук. Київ, 2021. Вип. 14. С. 42–46.